

**VZPOMÍNKY NA VÁLKU
V „JUGOŠCE“
V MÍROVÉ MISI UNPROFOR**

JOSEF FALÁŘ

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

EDICE PAMĚTI
ČESKOSLOVENSKÉ
OBCE LEGIONÁŘSKÉ

VZPOMÍNKY NA VÁLKU
V „JUGOŠCE“

V MÍROVÉ MISI UNPROFOR

Josef FALÁŘ

VZPOMÍNKY NA VÁLKU
V „JUGOŠCE“

V MÍROVÉ MISI UNPROFOR

Josef FALÁŘ

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Copyright © PhDr. Josef Falář, CSc., 2021

Photos © Josef Falář, Karel Huťka, Miroslav Lysina, Miroslav Netušil, Karel Panovský, Zdeněk Šťastný,
Marek Víték, 2021

Cover art © Lukáš Tuma, 2021

Czech Edition © Československá obec legionářská, Nakladatelství Epoque, Praha 2021

ISBN 978-80-87919-83-5 (Československá obec legionářská)

ISBN 978-80-278-0023-0 (Nakladatelství Epoque)

OBSAH

Slovo editora — 13

Úvod do úpravy „Vzpomínek na válku“ — 17

Proč jsem začal upravovat *Vzpomínky na válku* — 17

Jak vše začalo — 21

Vhled do problému mírové mise UNPROFOR — 33

Historické uvedení do problematiky tehdejší doby

v Socialistické federativní republice Jugoslávie — 33

Ustavení mírové mise UNPROFOR

na území bývalé Jugoslávie a její hlavní úkoly — 38

Příprava na mírovou misi UNPROFOR v České a Slovenské

Federativní Republice a poté v České republice — 51

Průběh výběrového řízení do mise UNPROFOR

ve Výchovné základně mírových sil OSN

v Českém Krumlově a ve Vojenském výchovném
prostoru Boletice — 51

Cvičení v rámci výběrového řízení — 60

Přípravy praporů na výjezd do mise UNPROFOR — 63

Přesun jednotek praporu do míst nasazení v misi UNPROFOR — 70

Situace v sektoru Jih mírové mise UNPROFOR — 81

Prostředí v *Republice Srbská Krajina* v době

mírové mise UNPROFOR — 81

Postavení československého praporu a příběhy u praporu — 93

Postavení československého praporu — 93

Misijní příběh Mirka Netušila — 102

Osvobození příslušníků francouzského praporu z obklíčení — 119

Postavení českého praporu v misi — 121

Informace o celém praporu — 121

Stručná charakteristika některých osob českého praporu — 132

Informace o první rotě rychlého nasazení — 141

Informace o druhé rotě rychlého nasazení — 152

Informace o třetí rotě rychlého nasazení — 160

Úkoly dalších rot a skupin praporu — 172

Příběhy z prvních dnů našeho působení v misi — 177

Přebírání funkcí a stanovišť — 177

Přebírání stanovištních a osobních psů — 183

Minometné napadení *tanga* T-27 – Kuzmanovača — 189

Přebírání koupacího rituálu na stanovišti Plitvički Ljeskovac — 196

Přebírání zdravotní a psychologické služby — 202

Příběhy příslušníků českého praporu po rotaci v misi UNPROFOR v dubnu a květnu 1993 — 207

Hurá do plnění povinností a úkolů mise — 207

Práce psychologa praporu v součinnosti s příslušníky *tanga* T-27 — 213

Pokračování součinnosti s příslušníky zrušeného *tanga* T-27 — 222

Stravovací systém praporu — 224

Ošetření vážně nemocného děčka — 231

Návštěvy u polského praporu v sektoru Sever — 233

Průsvih na *tangu* T-14 – Čanak – Honza šlápl na minu — 236

Čerpání řádné dovolené v misi — 241

První námi monitorovaná celofrontální oboustranná ofenziva — 247

Požár a výbuch min u stanoviště „sí sí van“ — 249

První dolarový příspěvek v misi — 252

Možnosti nákupů a využití dolarového příspěvku
příslušníky praporu — 255

Čtyři příslušníci čtyř technického zabezpečení
v zajetí krajinské armády — 257

Příběhy příslušníků českého praporu od června do září 1993 — 261

Řešení situace na stanovišti Naprte — 261

Katolická bohoslužba na Podlapači — 264

Čerpání šedesátihodinového volna — 266

Shromáždění všech kaplanů mise UNPROFOR — 275

Zdokonalování se v anglickém jazyce — 282

Řešení střelby na stanovišti Poljanak — 286

Součinnost „Chocholouška“ s nemocnicí „M.A.S.H.“ v Záhřebu — 290

Návštěva reportérky Obzinové u praporu — 292

Život holandských spojařů v kempu Borje
a jejich nafukovací panna — 296

Monitorování chorvatských obyvatel

na Podlapači příslušníky 3. čety 3. roty — 298

Sportovní den velitele praporu — 302

Konflikt mezi znepřátelenými stranami

v působnosti *tanga* T-13 – Vrhovine — 307

První ostré střelby příslušníků praporu v misi — 311

Trable na některých celnicích při cestách na dovolenou — 314

Hodnocení našeho působení v misi UNPROFOR

v článku Pavla Filly — 322

Medailovačka na závěr půlročního působení v misi UNPROFOR — 324

Další oboustranná ofenziva – napadení *tanga* T-25 v Teslingradu — 330

Několik stránek na závěr — 343

Poděkování — 345

Vážené sestry, vážení bratři, milí čtenáři,

v minulých letech kladla Československá obec legionářská zcela přirozeně důraz na připomínání boje československých legií za samostatný československý stát. Prožívali jsme řadu stých výročí významných událostí a bitev, které byly pro vznik našeho moderního státu klíčové. Neméně významná byla v téže době 75. výročí milníků československé účasti ve druhé světové válce. V činnosti, jež připomíná veřejnosti odkaz I. a II. odboje, nepolevujeme ani dnes, k tomu všemu ale zásadně rozvíjíme naši práci na připomínání účasti československé a české armády v zahraničních válečných a mírových misích v době po sametové revoluci.

Dalším dokladem těchto snah je vydání vzpomínek bratra Josefa Faláře. V rámci Edice pamětí ČsOL se jedná o příspěvek k poznání toho, co v nejnovější éře naší státnosti vykonali a čemu byli svědky lidé, kteří žijí vedle nás – váleční veteráni naší současnosti. Osobně jsem mohl zároveň vzpomenout na mé tehdejší setkání s autorem vzpomínek, s nímž jsem na jaře 1993 z *Krajiny* jako lékař doprovázel do vlasti zraněného českého vojáka. Přivítal bych, pokud by vydání těchto vzpomínek vedlo i další válečné veterány k sepsání toho, co na zahraničních misích prožili, aby tím dali široké veřejnosti možnost s nimi sdílet často nelehké zkušenosti. Každé takové svědectví má svou váhu při pochopení událostí posledních tří dekad, ale rovněž pro pochopení dneška.

*plk. v. v. MUDr. Pavel Budinský, Ph.D.
předseda Československé obce legionářské*

Vážení čtenáři, sestry a bratři,

Československá obec legionářská realizuje od roku 2010, po dohodě s Ministerstvem obrany ČR, projekt Péče o válečné veterány. Tato péče má celou řadu dílčích cílů. Tím hlavním však je zachování kulturního dědictví neopakovatelné životní zkušenosti společenství válečných veteránů ve vztahu ke společenské paměti a plnohodnotné zapojení jednotlivých válečných veteránů do života společnosti.

Jedním ze způsobů dosažení takto definovaného cíle, kromě mnoha jiných forem, je i podpora válečných veteránů ve vydávání jejich pamětí a jejich široké publikování. Dosud se pozornost soustředila na paměti a vydávání vzpomínek válečných veteránů, účastníků druhé světové války. ČsOL vydává i celou řadu pamětí legionářů, příslušníků prvního odboje, kteří po sobě zanechali v mnoha případech unikátní svědectví o své době a sobě samých. Jsou vydávány a publikovány vzpomínky příslušníků 3. odboje. To vše proto, že dnes nikdo nepochybuje o tom, že minulost nesmí být zapomenuta a v kolektivní paměti národa, občanů, lidu, (jak kdo chce) musí být zachována.

Od války v Perském zálivu, občanské války v bývalé Jugoslávii a událostí v dalších krizích, kterých se zúčastnili naši vojáci, kteří byli do těchto zemí vysláni, aby zde reprezentovali a prosazovali politiku naší země, uplynuly již tři desítky let. Je to tedy dnes stejná minulost, jako když jsem byl malý chlapec, a tehdy stejná doba uplynula od druhé světové války. V té době jsem měl možnost se seznámit s celou řadou pamětí a vzpomínek, knih, filmů. Kdo se snažil, co nešlo sehnat oficiálně, vždycky se dalo sehnat jinak. Protože bylo z čeho brát. Jak je na tom dnešní mládež?

Proto jsem již delší dobu přemlouval válečné veterány, o kterých jsem se dozvěděl, že mají už napsané své vzpomínky, aby je publikovali a poskytli tak své svědectví. Jsem velice rád, že Pepa Falář své vzpomínky poskytl a věřím, že zaujmou čtenáře stejně, jako zaujaly mě. Prosím a vyzývám válečné veterány k následování. Paměť válečných veteránů je součástí kulturního dědictví a společenské paměti, ať se to někomu líbí nebo ne.

Viktor Šinkovec
vedoucí Projektu péče o válečné veterány

SLOVO EDITORA

Když jsem od vedoucího projektu Péče o válečné veterány Československé obce legionářské Ing. Viktora Šinkovce dostal za úkol připravit do tisku vzpomínky novodobého veterána PhDr. Josefa Faláře, CSc., bývalého vojenského sportovního psychologa, který se osobně zúčastnil mírové mise UNPROFOR na území oficiálně neuznané *Republiky Srbská Krajina* v letech 1993–1994, byla to pro mne úplně nová věc.

Ne, že bych o mírových misích na území bývalé Jugoslávie v devadesátých letech dvacátého století nic nevěděl, ale byl jsem zaměřen na druhou světovou válku.

Tato kniha má za úkol započít novou tematiku v rámci projektu Péče o válečné veterány. Dává to smysl, protože nejen druhováleční veteráni a účastníci třetího odboje jsou cílenou skupinou projektu. Patří do něj i novodobí váleční veteráni, jejichž počet neustále narůstá. Na rozdíl od účastníků druhého národního odboje, kterých kvapem ubývá.

Dne 1. prosince 2020 jsem se v Liberci poprvé osobně setkal s „Pepou Chocholouškem“, který mi okamžitě nabídl tykání a myslím si, že jsme si vzájemně velmi rychle padli do oka. Tuto přezdívku si Pepa mimochodem přivezl právě z mise UNPROFOR, kde byl psychologem prvního českého praporu, který byl již samostatnou Českou republikou do prostoru bývalé Jugoslávie vyslán v dubnu roku 1993. A pokud je někomu povědomá, nemýlí se. Byla inspirována postavou psychiatra ze známé české komedie *Jáchyme, hod' ho do stroje!* režiséra Oldřicha Lipského z roku 1974.

Nedlouho po našem seznámení započala naše intenzivní spolupráce na úpravách původní knihy *Vzpomínky na válku: v mírové misi UNPROFOR na území bývalé Jugoslávie vážně i nevážně*, kterou Pepa vydal v roce 2011.

Text bylo potřeba zrevidovat, zaktualizovat a provést v něm řadu obsahových i formálních změn, aby oproti původnímu vydání byl přístupnější i civilním čtenářům. Musím přiznat, že spolupráce s Pepou byla pro mne pohlazením a nesmírně mne bavila. Navíc jsem se dozvěděl celou řadu informací z novodobé historie našich ozbrojených sil včetně toho, co předcházelo jejich nasazení v mírových misích pořádaných Organizací spojených národů. Ale také o průběhu a okolnostech bratrovražedných bojů na území bývalé Jugoslávie.

Vyprávění autora je doplněno bohatou obrazovou dokumentací, kterou poskytla celá řada Pepových bývalých spolubojovníků z mise UNPROFOR, což výrazně zvyšuje dokumentační hodnotu knihy. Rád bych v této souvislosti požádal čtenáře o laskavou shovívavost při posuzování kvality fotografií zařazených do knihy. První z nich byly vyhotoveny fotopřístroji nejrůznějších kvalit a problematicky použitelnými pro skryté fotografování. Fotografování a natáčení videozáznamů bylo v místě mise přísně zakázáno a řada našich vojáků, kteří byli při dokumentaci krajiny zničené válkou přistizeni kteroukoli z válčících stran, se musela za své jednání zodpovídat. Nejmenším trestem bylo odebrání fotoaparátů, kamer a veškerého fotomateriálu. Samostatnou kapitolu potom tvoří fotografie, vyhotovené z pěti videokazet natočených Karlem Panovským. Úroveň těchto záznamů prakticky neumožňuje vytvořit z nich kvalitní fotografie, srovnatelné s výstupy z moderních videozařízení. Dvě fotografie vyhotovené z videozáznamů zachycují tehdejšího prezidenta Václava Havla s ministrem obrany Antonínem Baudyšem ve Výcvikové základně mírových sil OSN v Českém Krumlově. Ostatní fotografie pocházejí z videozáznamů pořízených ve válečné zóně, a i přes jejich špatnou kvalitu se jedná o jedinečné dobové dokumenty, které knize dodávají na autentičnosti.

Knihla obsahuje v úvodní části zdůvodnění, proč se Pepa rozhodl po deseti letech od jejího vydání ji upravit. V dalších kapitolách se může čtenář seznámit se způsobem výběru uchazečů o účast v misi UNPROFOR a za jakých okolností došlo k tomu, že byl Pepa do mise vyslán jako psycholog historicky prvního českého praporu. Nalezne zde informace o tom, jaká byla v místě mise organizace českého praporu, o dislokaci jeho jednotek včetně popisů a bohaté fotodokumentace jednotlivých stanovišť a v neposlední řadě také tragické i úsměvné příhody, které Pepa osobně v misi zažil nebo jako psycholog řešil jejich následky a byl o nich velmi dobře informován. Řadu osobních zážitků poskytli Pepovi k zařazení do knihy i jeho bývalí kolegové a kamarádi z mise.

Knihy Pepy Faláře je významným přínosem k problematice historie mírových misí OSN, na které se pomalu zapomíná a které si rozhodně zaslouží, aby si je nejen přímí účastníci misí, ale i všichni zájemci o vojenskou historii neustále připomínali.

Když Pepa Falář zvažoval, jakým způsobem své vzpomínky uspořádat, motivoval ho slavný protiválečný americký seriál M. A. S. H. Jeho autoři také dokázali dokonale skloubit válečné hrůzy s úsměvnými příběhy, čímž byly milióny diváků po celém světě vtaženy do válečných hrůz korejské války, ale současně je humorné epizody udržely při sledování celého seriálu. Pepova knížka má obdobný protiválečný charakter. A stejně jako citovaný seriál kromě hrůz bratrovražedných bojů na území bývalé Jugoslávie přiblížila i každodenní radosti a strasti našich účastníků mírové mise UNPROFOR na území bývalé Jugoslávie.

PhDr. Jan Valíček

Motto:
Jsme tady proto, aby se svět
když už není rájem
nestal peklem!!!

ÚVOD DO ÚPRAVY „VZPOMÍNEK NA VÁLKU“

Jako motto pro knihu *Vzpomínky na válku* jsem zvolil nápis, který byl napsán ve francouzštině velkými písmeny příslušníky francouzského praporu na stanovišti v Parčici. V průběhu našeho působení v misi jsme po nich toto stanoviště i se stanovištěm Klapavica převzali, a nápis tam, pochopitelně, zůstal.

I ve volném českém překladu tento nápis výrazně vystihoval mírový charakter celé mise UNPROFOR na území bývalé Jugoslávie, i když to pozemské peklo na celé řadě míst této země, bohužel, mnohokrát nastalo. Proto posláním příslušníků mise již pouze bylo to pozemské peklo v rámci možností zmírnit. A to se v plné míře týkalo i obou našich praporů v misi UNPROFOR.

PROČ JSEM ZAČAL UPRAVOVAT VZPOMÍNKY NA VÁLKU

Letos (v roce 2021) uplynulo dvacet sedm let od mého návratu z mírové mise UNPROFOR a deset let od vydání knihy *Vzpomínky na válku: v mírové misi UNPROFOR na území bývalé Jugoslávie vážně i nevážně* (v dalším textu budu používat zkrácenou verzi názvu původní knihy v podobě buďto *Vzpomínky na válku* nebo prostě *Vzpomínky*). V ní jsem ve spolupráci s dalšími spolubojovníky z mise, kteří mi přispěli vzpomínkami, fotografiemi či nejrůznějšími dokumenty, popsal situaci českého praporu a zajímavé události, úsměvné i tragické, které se během prvního půlroku našeho pobytu v misi odehrály.

Důvodů pro obnovení mé práce na *Vzpomínkách z války* bylo několik a pokusím se je stručně naznačit.

Když jsem v roce 2014 ležel na ortopedii v jablonecké nemocnici, seznámil jsem se tam s Bobem Novákem. Svěřil jsem se mu s tím, že jsem vydal vzpomínky na své působení v mírově misi UNPROFOR v bývalé Jugoslávii a poskytl jsem mu elektronickou podobu mé knihy. Bob, který nevěděl nic o této misi, se do knihy začel a řekl mi, že zejména její začátek je pro běžnou populaci složitý a málo zajímavý, takže by mohl spoustu potenciálních čtenářů odradit. Přesto mi slíbil, že si knihu přečte a pošle mi svůj názor na ni, což také udělal. Byly z toho dvě stránky připomínek a podnětů, které nastartovaly můj úmysl knihu upravit do podoby, která by vyhovovala i „civilnímu“ čtenáři.

Poté, co si původní knihu přečetl Mirek Šindelář, rovněž bývalý účastník mise UNPROFOR v Jugoslávii, napsal mi k ní níže uvedené vyjádření, které mimo jiné potvrdilo názor Boba Nováka o složitosti textu. Zejména druhý a třetí odstavec Mirkova vyjádření se stal druhým důvodem, proč jsem se pustil do úpravy textu původní knihy.

Vážený čtenáři, dostává se Ti do ruky nevšední dílo autora, který má dar popsat pomocí svých osobních vzpomínek události spojené s rozpadem států bývalého Svazu Jugoslávských federativních republik.

Když za mnou přišel psycholog – doktor Pepa Falář se žádostí o posouzení jeho díla, musím se přiznat, že jsem ho po přečtení úvodních statí zprvu trochu podcenil. Čím více jsem se ale potápěl do dalších a dalších řádků (ty závěrečné jsem už doslova hltal), tím více jsem si říkal, že tato práce je nevšední a zaslouží si spatřit světlo tohoto světa. To především pro svou autentičnost.

Proto odpusťme někdy příliš podrobné popisy vypravěči i jeho osobní pohled na to, jak kráčely dějiny, které dnes hodnotí jen historikové. Tato kniha má svou hodnotu a Vy, kteří jste o rozpadu bývalé Jugoslávie a zapojení našich vojáků do misí na podporu míru na Balkáně zhola nic nevěděli, jistě vezmete tuto publikaci za svou.

Jsem si jist, že obohatí Váš rozhled a budete mnohdy s napětím sledovat nedávnou minulost, jak ji popsal autor Pepa Falář. Je to on, kdo s entuziasmem sobě vlastním zachycuje zapojení prvních česko-slovenských jednotek do misí pod hlavičkou OSN, které si kladly za cíl nastolení míru v této neklidné balkánské oblasti.

Jsou zde zachyceny každodenní strasti a slasti, denní chlebiček našich vojáků, kteří šli tehdy dobrovolně do operace na udržení míru bez jakýchkoli zkušeností z působení v zahraničních misích. Toto dílo může zaplnit určité mezery ve znalostech událostí

tohoto období na území bývalé Jugoslávie, i když je třeba vzít v úvahu, že je napsáno bez příkras, a převažují v něm osobní pocity.

Přeji Ti vážený čtenáři skvělý zážitek, a jsem přesvědčen, že následující řádky se Ti budou nejen dobře číst, ale i vyzvou mnohdy k zamyšlení a o to autorovi při psaní svých osobních vzpomínek především šlo.

Miroslav Šindelář

No, a je zde pro mne ještě další důvod. Úpravy jsem začal psát koncem roku 2014. Ve *Vzpomínkách na válku* jsem psal, že od konce druhé světové války v květnu 1945 do zahájení válečné vřavy na území bývalé Jugoslávie v roce 1991 vládl v Evropě více než 45 let mír. Od konce války v Jugoslávii v roce 1995 uplynulo přes dvacet pět let, a v této době byla zjevná snaha válku v Jugoslávii vůbec nepřipomínat, jako by v Evropě od druhé světové války žádná válka nebyla. Třetím důvodem úprav mých *Vzpomínek* je opětovné připomenutí této historie.

Navíc se už na evropském území znovu krvavě bojuje. Tím územím je Ukrajina, což je mnohem blíž k naší zemi, než byla „Jugoška“ (tento hovorový termín budu v knize místy používat namísto oficiálního názvu Socialistická federativní republika Jugoslávie nebo zkráceně Jugoslávie). To platilo v době, kdy jsem započal s úpravami původního textu *Vzpomínek* a platí to doposud. A to je pádným čtvrtým důvodem, proč si znovu válku v Jugoslávii připomínat. S o to větším zaujetím jsem na úpravách pokračoval.

V červenci 2020 mi zatelefonoval Mirek Vyšata, že se s Vládou Trněným (u obou bez hodností a titulů) stali zaměstnanci Vojenského historického ústavu (VHÚ) a oba dostali za úkol obnovit historii mise UNPROFOR. Prý upadla v zapomenutí, což jsem já po celé roky osobně pociťoval. A většina materiálů o ní prý byla po deseti letech skartována. Mirek má za úkol zaznamenávat rozhovory s některými účastníky mise o jejich vzpomínkách, poznatcích a zkušenostech z mise. Za tímto účelem mne 11. 8. 2020 navštívil na chalupě ve Žďáře u Mnichova Hradiště. Zde se mnou přibližně po dobu tří hodin dělal cílený rozhovor o mém působení před misí, o mém ročním působení v ní a o mé činnosti po návratu z mise. Rozhovor s Mirkem a jeho pracovní cíl se tudíž stal pátým podnětem pro obnovení pokračování v úpravách.

Vláda Trněný má ve VHÚ za úkol shromáždit dostupné písemné, fotografické a jiné dokumenty, obsahující informace, zprávy, fotky, videomateriály a další o misi UNPROFOR. 19. září 2020 jsem se s Vládou sešel na setkání

Modrých baretů v Českém Krumlově, kde mi řekl, že bych měl v úpravách pokračovat a případně napsat i druhý díl *Vzpomínek*. To se stalo šestým podnětem pro obnovení pokračování úprav. Navíc mi slíbil, že se společně s Mirkem Vyšatou vynasnaží zajistit, aby kniha *Vzpomínky na válku* byla oficiálně vydána pod záštitou armády.

Již koncem září 2020 se mi telefonicky ozval vedoucí projektu Péče o válečné veterány v rámci Československé obce legionářské Viktor Šinkovec. Řekl mi, že dosud byly tištěny knihy o legionářích z první světové války a veteránech z druhé světové války. A jelikož v současné době jsou již stovky novodobých válečných veteránů a dosud o nich nebylo vydáno moc článků a knih, mé *Vzpomínky na válku* by mohly být první vlaštvkou ve vydávání knih o novodobých válečných veteránech. Pochopitelně mne tento návrh moc potěšil. Vždyť po pětadvacetiletém výročí skončení války v „Jugošce“ a desetiletém výročí ukončení psaní první verze mé knížky *Vzpomínky na válku* to bylo poprvé, co naše armáda (obecně) projevila zájem o vydání této knížky. Půjčil jsem mu poslední výtisk mé knížky, který mi zůstal. Opravdu si ji celou přečetl a sdělil mi, že se mu líbí a že s jejím vydáním, po drobných úpravách, bude během prvního pololetí roku 2021 počítat. Tento slib Viktor znásobil 1. 12. 2020, když s ním do Liberce přijel i Jenda Valíček, který zabezpečuje vydávání knih v rámci projektu Péče o válečné veterány ČsOL. A v přítomnosti velitele Krajského vojenského velitelství v Liberci Mirka Brázdy (opět bez hodnosti a titulu) mi Jenda řekl všechny náležitosti související s vydáním upravené verze mé knihy. Poté mi Viktor Šinkovec předal dohodu o vydání knihy *Vzpomínek*. A pro veškeré další úpravy mne předal Jendovi Valíčkov. Tím pro mne i Jendu začala tvrdá práce, protože podle Viktora byl záměr knížku vydat v květnu 2021 k výročí osvobození republiky. V podstatě to byl pro realizaci úprav původní knihy sedmý a zásadní podnět.